

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Sukupuolten tasa-arvo Suomen Partiolaisten partio-ohjelmassa

Aino Kolehmainen

Kasvatustieteen ja aikuiskasvatus-
tieteen koulutusohjelma

Itä-Suomen yliopisto

Filosofinen tiedekunta

Kasvatustieteiden ja psykologian
osasto

26.4.2024

Itä-Suomen yliopisto, Filosofinen tiedekunta

Kasvatustieteiden ja psykologian osasto

Kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen koulutusohjelma

Kolehmainen, A.: Sukupuolten tasa-arvo Suomen Partiolaisten partio-ohjelmassa

Opinnäytetutkielma, 31 sivua

Tutkielman ohjaaja, nuorempi tutkija Salla Myyry

Huhtikuu 2024

Tiivistelmä

Tässä tutkielmassa tarkastellaan sukupuolta ja sukupuolten tasa-arvoa partio-ohjelmassa. Tarkastelussa on Suomen Partiolaisten nykyinen partio-ohjelma ja siitä kaksi ikäkautta samoajat ja vaeltajat. Tutkimusmenetelmänä on hyödynnetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, jonka avulla on selvitetty millaisia sukupuoli- ja tasa-arvokäsityksiä partio-ohjelma tuo esille ja mihin tasa-arvoperinteisiin nämä käsitykset liittyvät. Tutkielman tulosten perusteella partio-ohjelman sukupuoli- ja tasa-arvokäsitys on pääasiassa moninainen. Sukupuoli käsitetään moninaisena ja sen vapaaseen ilmaisuun rohkaistaan. Käsitys tasa-arvosta on jakautunut moninaisuuden ja samanlaisen kohtelun tasa-arvoperinteiden välille. Samanlaisen kohtelun tasa-arvoperinteen rinnalla esiintyy käsitys sukupuolesta sukupuolineutraalina. Erilaisuuden tasa-arvoperinne ja sukupuolierityinen sukupuolikäsitys eivät ohjelmassa tule ollenkaan esille. Moninaisuuden tasa-arvoperinteen mukaisesti sukupuolitietoinen lähestyminen tasa-arvon edistämiseen on ohjelmassa nähtävillä. Sukupuolta ja tasa-arvoa käsittelevät aktiviteetit ovat vapaavalintaisia, mikä seuraa opettajankoulutuksen tapaa pitää sukupuolta ja tasa-arvoa käsittelevät opintojaksot ja -sisällöt opiskelijoille vapaaehtoisina ja projektiluontoisina. Sukupuolitietoisuudella ohjelma pyrkii edistämään sukupuolten tasa-arvoa niin partion sisällä kuin muualla yhteiskunnassa.

Asiasanat: sukupuoli, tasa-arvo, sukupuolitietoisuus, partio, partio-ohjelma

Sisältö

1	Johdanto.....	1
2	Tasa-arvo koulutuksessa	3
2.1	Tasa-arvo käsitteenä	3
2.2	Tasa-arvoperinteet	4
2.3	Sukupuolietoisuus.....	6
3	Partiotoiminta.....	8
3.1	Partiotoiminnan historia	8
3.2	Partio ja tasa-arvo.....	9
4	Tutkimuksen toteutus.....	12
4.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	12
4.2	Aineisto ja analyysi	13
5	Tulokset.....	16
5.1	Sukupuolietoinen moninaisuus	17
5.2	Sukupuolineutraali samanlainen kohtelu.....	22
6	Pohdinta.....	24
	Lähteet.....	28

1 Johdanto

Sukupuolten tasa-arvo on keskeisenä keskustelun aiheena nyky-yhteiskunnassa. Tasa-arvosta keskustellaan niin koulutuksen, politiikan kuin työnteon konteksteissa. Suomea pidetään sukupuolten tasa-arvon mallimaana, jossa sukupuolten tasa-arvo on jo saavutettu. Kuitenkin suomalaisessa yhteiskunnassa on paljon epätasa-arvoisuutta, esimerkiksi työmarkkinoilla sekä perheen ja työnteon yhteensovittamisessa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018). Suomalaisen koulutuksen kontekstissa tasa-arvon edistämiseen ehdotetaan sukupuolittietoisuutta. Sukupuolittoisella opetuksella pyritään tunnistamaan ja purkamaan koululaitoksen ylläpitämiä sukupuolittuneita käytäntöjä ja normeja (Jääskeläinen, Hautakorpi, Onwen-Huma, Niittymäki, Pirttijärvi, Lempinen & Kajander 2015, 18–19). Sukupuolittuneet käytännöt sekä sukupuolinormit ohjaavat yksilöiden toimintaa ja edistävät esimerkiksi koulutuksen tai työpaikkojen segregatiota (emt., 10, 18–19).

Koululaitoksen ohella lasten ja nuorten perheillä, harrastuksilla ja muilla toimintaympäristöillä on vaikutusta siihen, millaisia käsityksiä ja toimintatapoja lapset ja nuoret omaksuvat. Täten myös partiotoiminnan ylläpitämät ja edistämät sukupuoli- ja tasa-arvokäsitykset ovat merkittäviä kasvulle ja kehitykselle. Partiotoiminnan tavoitteena on kasvattaa tasapainoisia ja itsenäisesti ajattelevia yhteiskunnan jäseniä (Suomen Partiolaiset 2024f) Partiolaisen kuuluu kasvaa vastuulliseksi ja aktiiviseksi yksilöksi, joka kunnioittaa ja arvostaa toisia ihmisiä sekä tunnistaa omat ennakkoluulonsa (emt.). Partiolaisen kuuluu siis kasvaa yksilöksi, joka omalla toiminnallaan edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä purkaa stereotypioita ja ennakkoluuloja.

Myös partiotoiminnassa sukupuolittuneilla käytännöillä ja sukupuolinormeilla on ollut laaja historia ja toimintaympäristö. Partiotoiminta on niin Suomessa kuin muualla maailmassa ollut pitkään sukupuolittunutta. Partiotoiminnan tasa-arvoa ja sukupuolittuneisuutta on tutkittu maailmalla (esim. Bjerrum Nielsen 2004; Denny 2011), mutta Suomessa tutkimusta aiheesta ei ole tehty. Suomalainen partiotutkimus on vähäistä ja keskittynyt pääasiassa erilaisiin opinnäytetöihin. Opinnäytetyöt käsittelevät usein partion koulutuksia tai partion kautta saatujen taitojen hyödyntämistä työelämässä. Merkittävin suomalaiseen partiotoimintaan ja erityisesti sen historiaan keskittynyt tutkimus on Marko Paavilaisen (2010) teos *Aina valmiina: partioliike Suomessa 1910–2010*. Tyttöjen partiotoiminnan kannalta merkittävä historiallinen teos on Liisa Savusen (1999) *Partiotytöt*

Suomessa 1910–1972. Tutkielmani paikkaa tätä tutkimusaukkoa suomalaisessa partiotutkimuksessa. Samalla tutkielmani vahvistaa kasvatustieteellistä tutkimusta järjestökentältä.

Tässä tutkielmassa tarkastelen teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla Suomen Partiolaisten partio-ohjelman sukupuoli- ja tasa-arvokäsityksiä. Partio-ohjelma on rinnastettavissa opetussuunnitelman perusteisiin niiden ohjaavan ja määrittelevän luonteen vuoksi (Opetushallitus 2014, 9; Suomen Partiolaiset 2024f). Opetussuunnitelmien perusteita on tutkittu Suomessa monista näkökulmista. Tasa-arvon näkökulmasta perusopetuksen opetussuunnitelmia on tutkittu esimerkiksi keskittyen tasa-arvotieteen (Myyry 2020) sekä tasa-arvokäsitteisiin (Pynnönen, Kallo & Silvennoinen 2022). Lisäksi partio on kasvatuksellinen instituutio, jolla on kasvatuksellisia tavoitteita (Suomen Partiolaiset 2024f). Nämä tekijät sitovat tutkielman kasvatustieteelliselle kentälle. Sukupuolen ja tasa-arvon käsitteet myös paikantavat tutkielman osaksi feminististä tutkimusta. Täten tutkielma on osa feminististä kasvatustieteellistä tutkimusta.

Tutkielman aiheen valintaan päädyin oman pitkän partiotaustani takia. Olen oman monipuolisen ja aktiivisen partiotoimintaan osallistumisen kautta päässyt itse toteuttamaan partio-ohjelmaa ja suunnittelemaan sen mukaista ohjelmaa muille. Olen myös kiinnostunut tasa-arvosta ja sen edistämisestä. Ymmärrän partion kasvatuksellisenä toimijana, joka osaltaan vaikuttaa lasten ja nuorten maailmankuvan muodostumiseen sekä kasvuun ja kehitykseen. Partio on paikka, joka osaltaan voi edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä kaikille turvallisen maailman muotoutumista. Tämän takia suomalaisen partio-ohjelman sukupuoli- ja tasa-arvokäsitykset ovat mielestäni tärkeä ja mielenkiintoinen tutkimuksen kohde.

2 Tasa-arvo koulutuksessa

Tässä luvussa käsittelen aluksi tasa-arvoa ja tasa-arvoperinteitä sekä käsitteinä että koulutuksen näkökulmasta tarkasteltuna. Tämän jälkeen esittelen sukupuolitietoisuuden käsitteen ja sidon sen tasa-arvon kontekstiin.

2.1 Tasa-arvo käsitteenä

Tasa-arvo on poliittinen, monimuotoinen ja kontekstisidonnainen käsite, joka on jatkuvassa muutoksessa (Holli 2012; Laiho 2013). Hollin (2012) mukaan tasa-arvoon arvona sekä tutkimuskohteena liittyy normatiivisia esioletuksia, jotka vaikuttavat sen ymmärtämiseen. Suomessa tasa-arvolla viitataan yleensä niin arkipuheessa kuin politiikassa sukupuolten tasa-arvoon (Laiho 2013; Myyry 2020; Pynnönen, Kallo & Silvennoinen 2022). Pynnösen, Kallon ja Silvennoisen (2022) mukaan se mukaillee suomalaista lainsäädäntöä, joka jakautuu tasa-arvolakiin ja yhdenvertaisuuslakiin. Näistä tasa-arvolaki säätelee sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuuslaki muuta tasa-arvoa (emt.). Myös Ruotsin kielessä on eritelty sukupuolten tasa-arvo (jämstäldhet) ja yleinen tasa-arvo (jämlighet) (Nousiainen 2012; Pynnönen, Kallo & Silvennoinen 2022).

Sukupuolten tasa-arvo koulutuksessa on ollut esillä Suomessa ja maailmalla 1970-luvulta lähtien (Laiho 2013; Lahelma & Tainio 2019). Sukupuolten tasa-arvo ei ole koulutuksen kentällä saanut virallista määritelmää, vaan se muuntuu erilaisten sukupuoli ja tasa-arvo käsitysten sekä koulutus- ja tasa-arvo politiikan mukaan (Laiho & Jauhiainen 2017). Tasa-arvossa koulutuksen kontekstissa voidaan korostaa sukupuolten samanlaisuutta, moninaisuutta tai sukupuolieroa, tai lähestyä voi myös oikeuksien näkökulmasta eli oikeuksista yhtäläiseen koulutukseen, osallistumiseen ja mahdollisuuksiin (emt.). Laihon (2013) mukaan Suomessa tasa-arvoa on lähestytty useimmiten sukupuolineutraaliuden tai samanlaisuuden näkökulmista. Myyryn (2020) sekä Lahelman ja Tainion (2019) mukaan juuri sukupuolineutraalius on hallinnut suomalaista koulutuksen tasa-arvokeskustelua jo monta vuosikymmentä. Sukupuolineutraaliudessa puhe sukupuolesta hävitetään ja sukupuolieroa ei problematisoida (emt.). Näin tasa-arvo näyttäytyy automaattisesti opetuskäytännöissä tapahtuvana (Myyry 2020). Sukupuolineutraaliudesta tasa-arvon lähestymistapana pyritään kuitenkin irtaantumaan (Laiho 2013).

2.2 Tasa-arvoperinteet

Sukupuolten tasa-arvoa voidaan jäsentää erilaisilla tavoilla. Judith Squiresin (2001) tasa-arvo perinteiden kolmijako koostuu kolmesta erilaisesta lähestymistavasta sukupuolten tasa-arvoon. Nämä lähestymistavat ovat samanlainen kohtelu (equality), erilaisuuden korostaminen (difference) ja moninaisuus (diversity) (emt.). Näiden kolmen perinteen erot juontuvat niiden eri tavoista ymmärtää ja käsitteellistää sukupuoli (Kuusipalo 2002). Squiresin (2001) mukaan samanlaisuuden sekä erilaisuuden lähestymistavat ovat vastakkaiset ja toisiaan vastaan kilpailevat. Niitä haastaa moninaisuuden lähestymistapa, joka pyrkii purkamaan samanlaisuuden ja erilaisuuden kaksijakoa (emt.). Verloon ja Lombardon (2007) mukaan nämä lähestymistavat voidaan muokata poliittisiksi tasa-arvostrategioiksi. Perinteisiin voidaan viitata myös inkluusiona, käänteisstrategiana ja hajauttamisena (emt.).

Samanlaisen kohtelun lähestymistavassa sukupuolta pidetään tasa-arvon kannalta asiaankuulumattomana (Squires 2001). Naisten ja miesten ymmärtäminen erilaisina nähdään riittämättömänä syynä heidän erilaiseen kohteluunsa (emt.). Samanlaisen kohtelun kannattajat uskovat sukupuolten erojen syntyvän ja edelleen jatkuvan, koska ne hyödyttävät miehiä. Naisten eristämiseen julkisilta areenoilta, pitää vastata väitteillä naisten samanlaisuutena miehiin (Squires 2001). Sukupuoliero on lähestymistavan mukaan myytti tai sosiaalisen ehdollistumisen tulos, mutta se on jätettävä huomiotta (emt.). Lähestymistapa pyrkii inkluusion avulla integroimaan naiset osaksi jo olemassa olevia järjestyksiä sekä sukupuolineutraaliutta (Squires 2001; Squires 2005). Se tavoittelee tilannetta, jossa kaikki sukupuolesta riippumatta pääsisivät käsiksi samoihin oikeuksiin ja mahdollisuuksiin kuin miehet sekä tulisivat samalla lailla kohdelluiksi (Verloo & Lombardo 2007). Se siis pyrkii sukupuolineutraaliuuteen ja yhteiskuntaan, jossa sukupuolella ei ole väliä (Kuusipalo 2002). Lähestymistapa ei kuitenkaan pyri haastamaan vallalla olevia patriarkaalisia arvoja tai miesnormia, mistä se on saanut kritiikkiä (Verloo & Lombardo 2007).

Samanlaisesta kohtelusta täysin poiketen erilaisuuden lähestymistavassa sukupuolten erilaisuus hyväksytään ja sitä korostetaan (Squires 2001). Erilaisuutta korostavan lähestymistavan suhtautuminen sukupuolieroon eroaa samanlaisen kohtelun suhtautumisesta siihen. Squiresin (2001) mukaan lähestymistavassa sukupuoliero pitää tunnistaa ja sitä pitää arvostaa, on se sitten biologisesti

määräytyvä tai sosiaalisen ehdollistumisen tulosta. Kuusipalo (2002) esittää erilaisuuden haastavan samanlaisuuden tavoitteleman sukupuolineutraaliuuden, joka on vain maski miehisyydelle. Korostamalla naisellisuutta, naiseutta sekä naisten kokemuksia ja ajatuksia lähestymistapa pyrkii kääntämään järjestelmän toisinpäin ja tekemään tärkeää sekä keskeistä asioista, jotka ovat perinteisesti jääneet sivuun (Kuusipalo 2002; Squires 2001). Squires (2001) on määritellyt erilaisuuden korostamisen työkaluksi käänteisstrategian (strategy of reversal). Se pyrkii hankkimaan tunnustusta erityisesti naiselliselle identiteetille (Squires 2005). Erilaisuuden lähestymistapa on saanut osakseen kritiikkiä siitä, kuinka naiseuden ylistys helposti johtaa sukupuolten välisten erojen selittämiseen biologialla (Kuusipalo 2002).

Squiresin (2001) mukaan moninaisuuden lähestymistapa ei ole sijoittunut kumpaankaan päähän samanlaisuuden ja erilaisuuden jakaumaa, vaan se pyrkii purkamaan tätä jakoa. Verloon ja Lombardon (2007) mukaan lähestymistapa problematisoi sukupuolitettua maailmaa eikä pelkästään naisten pois sulkemista tai miesnormin olemassaoloa. Kuitenkin moninaisuuden voi sijoittaa osaltaan lähemmäksi erilaisuuden korostamisen lähestymistapaa, kuin samanlaisen kohtelun lähestymistapaa. Molemmat lähestymistavat pyrkivät muutokseen eroten samanlaisen kohtelun lähestymistavasta, joka pyrkii osaksi jo olemassa olevaa (emt.). Moninaisuuden ja erilaisuuden kuitenkin toisistaan keskeisesti erottava tekijä on, millainen muutos halutaan toteuttaa (Squires 2001). Squiresin (2001) mukaan erilaisuuden korostaminen pyrkii kääntämään patriarkaalisen sukupuolikäsityksen ympäri ja moninaisuuden lähestymistapa pyrkii hajottamaan ja uudelleen muovaamaan sen. Välineenä tähän Squires (2001) ehdottaa hajauttamisen strategiaa (strategy of displacement). Se pyrkii uudelleen muovaamaan diskursiiviset hallintotavat, jotka luovat subjektin (Squires 2005). Kuusipalo (2002) esittää moninaisuuden lähestymistavan hahmottavan sukupuolen arvioinnin kohteena toisinkuin lähtökohtana tasa-arvon tavoittelulle. Moninaisuus pyrkii kysymään, kuinka sukupuolta tuotetaan, miten maskuliinisuutta ja feminiinisyttä esitetään ja kuinka nämä representaatiot liittyvät valtasuhteisiin (emt.).

2.3 Sukupuolitietoisuus

Sukupuolitietoisuudella (gender awareness) tarkoitetaan ymmärrystä ja tietoisuutta siitä, että sukupuoli on vuorovaikutuksessa rakentuneita eroavaisuuksia, jotka vaikuttavat sukupuolten toimintaan, arvoihin ja uskomuksiin (Griffin 2017). Suomen kasvatustieteellisellä kentällä käsitteellä tarkoitetaan kasvatusalan ammattilaisten tarvetta tiedostaa eri sukupuolten erilaiset oppimiskokemukset sekä heidän omat sukupuoliin liittyvät olettamuksensa ja stereotypiansa (Lahelma & Tainio 2019). Lahelman (2014) mukaan sukupuolitietoisuus on kasvatukseen ja koulutukseen rakentuneiden sosiaalisten ja kulttuuristen erojen, epätasa-arvoisuuden ja toiseuden tiedostamista sekä uskoa näiden rakenteiden muuttamiseen. Määritelmään sisältyy myös intersektionaalinen näkökulma. Sukupuoli ei ole yksinään syy eroihin vaan se on kietoutuneena muihin luokkiin, kuten ikään, seksuaaliseen suuntautumiseen, etnisyyteen tai paikkaan (emt.). Määritelmä on laaja ja turvassa sukupuolten tasa-arvon kaksijakoisilta ja poliittisesti latautuneilta mielleyhtymiltä (Kreitz-Sandberg & Lahelma 2021).

Suomessa sukupuolitietoisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa koulutuksessa on pyritty lisäämään opettajankoulutuksen kautta. Tätä ovat edistäneet kaksi kansallista opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa projektia TASUKO (2008–2013) ja SETSTOP (2018–2019) (Lahelma 2023). TASUKO-hankkeen tavoitteena oli saada sukupuolitietoisuus osaksi opettajankoulutusta jokaisessa opettajankoulutusta tarjoavassa instituutiossa (emt.) Hankkeessa mukana olleen Elina Lahelman sanoin tavoite koettiin mahdottomaksi tehtäväksi (Kreitz-Sandberg & Lahelma 2021; Lahelma 2023). Hankkeella kuitenkin todettiin positiivinen vaikutus opettajien ja oppilaiden toimijuuteen kohti sukupuolitietoisempaa opetusta (Lahelma 2023), mutta uusia pysyviä kursseja koulutukseen ei saatu perustettua resurssipulan takia (Kreitz-Sandberg & Lahelma 2021). Sukupuolitietoisuus pysyi niiden opettajien vastuulla, jotka olivat jo siitä kiinnostuneet (Lahelma 2023). TASUKO-hankkeella oli mahdollisesti vaikutusta koulutuspoliittisiin päätöksiin 2010-luvun aikana (Lahelma & Tainio 2019; Kreitz-Sandberg & Lahelma 2021; Lahelma 2023). Tasa-arvolain muutos vaati peruskouluja tekemään tasa-arvosuunnitelmat ja opetussuunnitelmaan sisällytettiin sukupuolen moninaisuus (Kreitz-Sandberg & Lahelma 2021). SETSTOP-hankkeen tarkoituksena oli kerätä materiaalia sukupuolten tasa-arvo suunnitelman tekemiseen ja tasa-arvotyöhön (Lahelma 2023). Hanke keskittyi

opettajan koulutukseen, mutta opiskelijoiden harjoitteluiden sekä työelämään siirtymisen kautta tasa-arvo parantui myös kouluissa (emt.).

Sukupuolietoisuuden voi käsittää välineeksi, jonka taustalla vaikuttaa moninaisuuden lähestymistapa Squiresin (2001) tasa-arvo perinteiden kolmijaosta. Sukupuolietoisuus pyrkii tunnistamaan sukupuoliin liittyvät stereotyyppit ja oletukset sekä huomioimaan moninaiset yksilön eroihin vaikuttavat lähtökohdat ja täten muokkaamaan opetusta ja kouluinstituution käytäntöjä uusiksi. Samalla tavalla moninaisuuden lähestymistapa tasa-arvoon pyrkii hajottamaan ja uudelleen muovaamaan vallalla olevaa kaksijakoista sukupuolikäsitystä ja tunnistamaan tapoja, joilla sukupuolta tuotetaan. Sukupuolietoisuus ja moninaisuuden lähestymistapa jakavat samanlaisia tavoitteita, joten niillä voidaan nähdä yhteys toisiinsa.

3 Partio toiminta

Tässä luvussa käsittelen partio toimintaa. Partio toiminta on tavoitteellista kasvatustoimintaa, jonka keskiössä on monipuolinen yhdessä tekeminen ja oppiminen (Suomen Partiolaiset 2024c). Aloitan partio toiminnan esittelyn sen historiasta keskittyen erityisesti Suomeen, jonka jälkeen siirryn tarkastelemaan partiota tasa-arvon näkökulmasta maailmalla ja Suomessa.

3.1 Partio toiminnan historia

Partio liike sai alkunsa 1907 kun englantilainen kenraali Robert Baden-Powell piti leirin, jolla hän kokeili kehittämänsä kasvatustajärjestelmää (Niilo-Rämä 2018, 11). Seuraavana vuonna hän julkaisi menestyksekkään kirjan *Scouting for Boys* (Paavilainen 2010, 22). Kirja ei ollut kasvatusteoreettinen teos vaan suunnattu pojille mukavana lukemisena, joka innosti myös aktivoitumaan (emt., 22). Kirjassa hän esitteli kasvatustajärjestelmäänsä (Paavilainen 2010, 22), jonka neljä pääelementtiä ovat avarakatseisuus, optimismi, vastuullisuus sekä aktiivisuus (Niilo-Rämä 2018, 31–32). Nämä ovat pohjana nykyiselle partioaatteelle- ja menetelmälle (emt., 31). Kirjan julkaisun jälkeen partio liike lähti leviämään nopeasti, sillä 1909 Britanniassa oli jo 100 000 partio poikaa ja ensimmäiset partiotytöt (Niilo-Rämä 2018, 22; Paavilainen 2010, 22). Liikkeen nopeasta laajenemisesta kertoo se, kuinka ennen ensimmäistä maailmansotaa partio toimintaa oli lähes jokaisessa Euroopan maassa, Yhdysvalloissa, Etelä-Amerikassa ja Aasiassa (Niilo-Rämä 2018, 22).

Suomeen partio liike saapui Ruotsin kautta vuonna 1910, mutta tuli kielletyksi jo 1911 Venäjän toimesta (Paavilainen 2010, 30, 38). Venäjä uskoi partion kasvattavan suomalaisia nuoria venäläisvastaisuuteen ja syytti tätä valtion turvallisuuden vaarantamisesta (Niilo-Rämä 2018, 23–24; Paavilainen 2010, 39). Partio toiminta kuitenkin jatkui salassa salaseuroissa, mutta myös laillisesti toimivissa järjestöissä partioihanteiden ja -taitojen kautta (Paavilainen 2010, 39–41). Toiminta sai laillisesti jatkua 1917 Venäjän maaliskuun vallankumouksen jälkeen (emt., 42). Helluntaina 1917 perustettiin kaikki partiolaiset yhteen kokoava Suomen Partio liitto – Finlands Scoutförbund (Niilo-Rämä 2018, 24), sillä valtakunnallisella tasolla oli sovittava esimerkiksi partio-ohjelmasta, solmittava yhteydet muiden maiden partiolaisiin sekä se vahvisti partio liikkeen voimaa ja merkitystä (Paavilainen 2010, 47). Liitto kuitenkin hajosi jo vuonna 1919 johdon erimielisyyksien takia (emt.,

78–81). Tämän jälkeen partiotoiminta keskittyi kolmen sekaliiton kautta neljään tyttöliittoon ja neljään poikaliittoon (Niilo-Rämä 2018, 25). 1940-luvun alussa poikaliitot yhdistyivät Suomen Partio-poikajärjestöksi ja tyttöliitot Suomen Partiotyttyjärjestöksi (emt. 28; Paavilainen 2010, 232–234, 244–247).

Nykyäänkin toimiva kaikki partiolaiset sukupuolesta tai kielestä riippumatta yhteen kokoava Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry perustettiin vuonna 1972 (Niilo-Rämä 2018, 25; Paavilainen 2010, 422; Suomen Partiolaiset 2024c). Perustamisen taustalla keskeisimpänä syynä oli vähenevien resurssien säästäminen (Paavilainen 2010, 419). Uuden organisaation perustamisella haluttiin myös ajanmukaistaa ja yhtenäistää partiotoimintaa sekä parantaa toiminnan julkisuuskuvaa (emt., 428–430). Toimintaa yhtenäistettiin uudistamalla partio-ohjelmaa peruskoulu-uudistuksen innoittamana (Paavilainen 2010, 436–437). 2000-luvun alussa partio-ohjelmaa uudistettiin toistamiseen ja 1920-luvulta käytössä ollut jako kolmeen ikäkauteen muutettiin viiteen ikäkauteen, jotta ohjelma vastaisi paremmin lasten ja nuorten kehitysvaiheita (Niilo-Rämä 2018, 18; Paavilainen 2010, 506). Partio-ohjelmaa uudistetaan vuosina 2023–2027 Ohjelmauudistus 2028 -projektin kautta (Suomen Partiolaiset 2024d). Projektin tavoitteena on päivittää, ajantasaistaa ja tarvittaessa uudistaa koko partiokasvatuksen perusta, itse partio-ohjelma ja ryhmän johtaminen Suomessa (emt.). Nykyään partiotoiminnassa Suomessa on mukana yli 65 000 jäsentä, ja maailmalla yli 40 miljoonaa yli 200 maassa (Suomen Partiolaiset 2024e). Lippukuntia eli partion paikallisyhdistyksiä Suomessa on noin 700 kappaletta ja ne toimivat 10 piirin alueella (emt.).

3.2 Partio ja tasa-arvo

Alkujaan partio oli pojille suunnattua toimintaa, jonka tarkoituksena oli kannustaa poikia kehittymään niin kansalaisina kuin heidän omaa aikuisuuttaan varten (Mills 2011). Baden-Powellin mallipartiolainen oli ominaisuuksiltaan mies ja liikkeen tarkoituksena oli luoda paikka eri lähtökohdista tuleville pojille ja miehille (emt.). Yhdysvalloissa partioliike nähtiin vastauksena maskuliinisuuden kriisiin sen maskuliinisen retoriikan ja sisällön ansiosta (Denny 2011). Mills (2011) väittää ideaalin mallipartiolaisen olemuksen neuvottelun tapahtuvan vahvimmin juuri sukupuolen kautta. Mallipartiolaisen olemukseen on huomattavasti vähemmän vaikuttanut esimerkiksi uskonnollinen

tausta (emt.). Tytöt aloittivat Britanniassa partiotoiminnan samaan aikaan kuin pojat ilman ohjausta ja virallista asemaa (Mills 2011). Suurin vastustus tyttöjen partiotoimintaa kohtaan tuli vanhemmilta ja poliitikoilta, jotka kokivat sen uhkaavan perinteisiä sukupuolirooleja (emt.). Vuonna 1909 tytöt Iso-Britanniassa saivat oman partio-organisaationsa The Guide Associationin (Girlguiding 2024). Organisaation partio-ohjelma suunnattiin kasvattamaan tyttöjä aikuisuuden tehtäväänsä naisena, vaimona ja äitinä (Mills 2011). Osa tytöistä kuitenkin vastusti näitä rooleja ja jatkoivat alkuperäisten partion ihanteiden kannattamista (emt.). Myös Yhdysvalloissa tyttöjen partio-organisaatio joutui yhteiskunnallisten paineiden takia korostamaan ohjelmassaan tyttöjen kasvua perinteiseksi naiseksi (Denny 2011). Harriet Bjerrum Nielsenin (2004) mukaan eri Euroopan partiotoiminnassa ylläpidetään erilaisia sukupuolirooleja ja tasa-arvo käsityksiä. Itä-Euroopassa vallitsevana käsityksenä on biologiaan nojaava ajatus sukupuolista toisiaan täydentävinä, kun Länsi- ja Pohjois-Euroopassa vallitsevana käsityksenä on sukupuolten tasa-arvo (emt.).

Näkemykseni mukaan jakautuminen kahteen sukupuolen mukaan erinäiseen partiojärjestöön on historian aikana ollut yleistä. Myös partion maailmanjärjestöt Partioliiikkeen Maailmanjärjestö (The World organization of the Scout Movement, WOSM) ja Partiotyttöjen Maailmanliitto (World Association of Girl Guides and Girl Scouts, WAGGGS) ovat olleet sukupuolen mukaan jakautuneet, mikä ilmenee jo niiden nimistä. Nykyään partiotoiminta on sukupuolen mukaan jakautunutta esimerkiksi Yhdysvalloissa sekä kehittyvissä maissa (Bjerrum Nielsen 2004). 1970-luvun aikana Euroopassa partiotoiminta alkoi yhdistymään ja sukupuolen mukainen jakautuminen vähenemään (emt.). Toiminnan yhdistyminen tapahtui usein yhdistämällä tyttöjen ja poikien organisaatiot tai avaamalla organisaation toiminta toiselle sukupuolelle (Bjerrum Nielsen 2004). Tämä tapahtui myös Suomessa, kun tyttöjen ja poikien erilliset partioliitot yhdistettiin yhdeksi keskusjärjestöksi. Tätä ennen tytöille ja pojille oli ollut omat partiojärjestönsä. Paavilaisen (2010, 414) mukaan tyttöjen partioliitto oli aluksi vastahakoinen yhteisen liiton perustamista kohtaan. Syiksi se esitti esimerkiksi yhteisen järjestön johtavan perinteisten sukupuoliroolien mukaiseen tehtävien jakaantumiseen, tyttöjen ja naisten johtajuuden vähenemisen ja miehille suotuisamman yhteiskunnallisen ilmapiirin (emt., 415). Yhtenä syynä uuden organisaation perustamiseen oli partion vanhahtava julkisuuskuva osaltaan tyttöjen ja poikien eriävän toiminnan takia (Paavilainen 2010, 467, 417).

Yhteisen organisaation myötä tytöille ja pojille tuli yhteinen partio-ohjelma ja yhteneväiset partio-asut (emt., 427).

Paavilaisen (2010, 481–482) mukaan yhteispartionti lähti Suomessa hyvin käyntiin ja lähes kaikki uudet perustetut lippukunnat olivat yhteislippukuntia. 1990-luvulla yli puolet lippukunnista olivat yhteislippukuntia, mutta niiden ryhmäjaot toteutettiin usein vielä sukupuolen mukaisesti (emt.). Vuonna 2021 Suomen Partiolaiset tekivät päätöksen, että jokaisen uuden perustettavan lippukunnan pitää olla yhteislippukunta (Suomen Partiolaiset 2021b). Nykyään Suomessa toimivista lippukunnista on tyypiltään tyttölippukuntia 68 kappaletta, poikalippukuntia 60 kappaletta ja yhteislippukuntia 505 kappaletta (Suomen Partiolaiset 2024b). Täten muutoksen sekalippukuntiin ja yhteiseen toimintaan voisi sanoa onnistuneen.

Suomen Partiolaisilla on vuonna 2021 laadittu tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma, joka on voimassa 2022–2025 (Suomen Partiolaiset 2021a). Suunnitelmassa määritellään, miten tasa-arvon, moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutuminen varmistetaan kaikessa partio toiminnassa ja miten sitä tuetaan lippukunnissa (emt., 1). Välineiksi tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen Suomen Partiolaiset (2021a, 2–5) esittävät toiminnan, tapahtumien ja viestinnän saavutettavuuden huomiointin, turvallisemman tilan periaatteiden ja häirintäyhdysheiköiden hyödyntämisen tapahtumissa sekä kouluttamisen ja tukimateriaalien tarjoamisen tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Lippukuntia kannustetaan noudattaman Suomen Partiolaisten laatimaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa tai laatimaan oma suunnitelmansa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden takaamiseksi (emt., 5). Tasa-arvoa partio toiminnassa pyrkii edistämään Suomen Partiolaisten jäsenyhdistys Pinkkipartio ry (Suomen Partiolaiset 2024g). Sen toiminnan päämääränä on sateenkaari-ihmisten mahdollisuus osallistua partio toimintaan omina itsenään (emt.). Toiminnallaan se tukee sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuden huomiointia koko partio toiminnassa (Suomen Partiolaiset 2024g).

4 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa kerron tutkimukseni tehtävän ja tutkimuskysymyksen. Sen jälkeen esittelen aineiston ja kerron sen rajaamisesta. Viimeiseksi kerron miten toteutin aineiston analyysin.

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimustehtävä on selvittää millä tavalla Suomen Partiolaisten nykyinen partio-ohjelma käsittelee sukupuolten tasa-arvoa. Millaisilla tavoilla sukupuoli ja sukupuolten tasa-arvo tulee esille partio-ohjelmassa erilaisten ohjelmien ja aktiviteettien kautta ja millaisia sukupuoli- ja tasa-arvokäsityksiä ohjelmassa on nähtävillä. Koska partiotoiminta on sen historian aikana ollut vahvasti sukupuolittunutta niin maailmalla kuin Suomessa, on mielenkiintoista selvittää, kuinka tasa-arvo partiossa nykyisin käsitetään ja millaisilla tavoilla sitä edistetään. Suomen Partiolaisten kasvatustavoitteiden mukaan (Suomen Partiolaiset 2024f) partiolaisen kuuluu ymmärtää ihmisten moninaisuutta ja tunnistaa omia ennakkoluuloja sekä ottaa selvää yhteiskunnallisista asioista ja huomata epäkohdat ja pyrkiä korjaamaan ne. Sukupuolten tasa-arvon ymmärtäminen, tunnistaminen ja edistäminen kuuluu edellä mainittuihin tavoitteisiin. Tämän takia sen selvittäminen, miten partio-ohjelma kannustaa tähän on mielenkiintoista. On myös kiinnostavaa tietää, onko partio-ohjelman sukupuoli- ja tasa-arvokäsitykset jaettavissa Squiresin (2001) tasa-arvoperinteisiin. Partiotoiminta oli Suomessa selkeästi sukupuolen mukaan jakautunutta 1970-luvulle asti, jonka jälkeen se alkoi yhdistymään (Paavilainen 2010, 16–17). Tämän historian valossa on mielenkiintoista selvittää, onko partiotoiminnassa vielä nähtävillä jakautumista sukupuolen mukaisesti. Aihetta ei ole aikaisemmin tutkittu Suomessa, joten tutkimukseni täyttää tutkimusaukkoa kyseiseltä teemalta. Samalla se täyttää tutkimusaukkoa koko suomalaisen partiotutkimuksen kentältä. Tutkielma lisää myös kasvatustieteellistä tasa-arvo tutkimusta järjestökentällä. Tältä pohjalta olen luonut tutkimuskysymykseni, joka on:

1. Millaista käsitystä sukupuolesta ja tasa-arvosta partio-ohjelma tuo esille ja mihin tasa-arvoperinteisiin käsitykset liittyvät?

4.2 Aineisto ja analyysi

Aineistonani toimii Suomen Partiolaisten nykyinen partio-ohjelma, joka on otettu käyttöön 2000-luvun alussa (Niilo-Rämä 2018, 18). Sitä määrittää partiokasvatus, joka koostuu partion päämäärästä, kasvatustavoitteista, partiomenetelmästä sekä itse partio-ohjelmasta (Niilo-Rämä 2018, 97; Suomen Partiolaiset 2024f). Näiden taustalla vaikuttaa partion maailmanjärjestöjen (WOSM ja WAGGGS) määrittelemä partion arvopohja (Suomen Partiolaiset 2024f). Suomalainen partiomenetelmä pohjautuu maailman järjestöjen partiomenetelmiin (emt.). Partion kasvatustavoitteilla määritellään, mihin tavoitteisiin lapsia ja nuoria kasvatetaan partiomenetelmän- ja ohjelman avulla (Niilo-Rämä 2018, 97). Kasvatustavoitteet jakautuvat yleisiin sekä ikäkausikohtaisiin tavoitteisiin (Suomen Partiolaiset 2024f). Yleiset kasvatustavoitteet käsittävät suhdetta itseen, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan ja ympäristöön (emt.). Partiomenetelmän avulla pyritään saavuttamaan kasvatustavoitteiden toteutuminen (Niilo-Rämä 2028, 97). Se kertoo, millainen toiminta on juuri partio toimintaa (emt.). Partiomenetelmä koostuu kahdeksasta osa-alueesta, joista keskeisin on sitoutuminen partion arvoihin (Suomen Partiolaiset 2024f). Partio-ohjelma kertoo konkreettisesti mitä partiossa tehdään (Niilo-Rämä 2018, 109). Se on Suomessa suunniteltu 7–22-vuotiaille ja jaettu viiteen ikäkauteen niin, että mahdollisimman samassa kehitysvaiheessa olevat yksilöt kuuluisivat samaan ikäkauteen (Suomen Partiolaiset 2024f). Se on suunnattu lippukuntien ohjelmajohtajille, partioryhmien vetäjille ja leirien ja tapahtumien järjestäjille, jotta kaikki partio toiminta toteuttaisi partiomenetelmää ja kasvatustavoitteita.

Partio-ohjelma löytyy kokonaisuudessaan Partio-ohjelma.fi nettisivulta. Se on laaja monesta valikosta koostuva nettisivukokonaisuus. Nettisivustolta löytyy jokaiselle ikäkaudelle räätälöity ohjelma, tietoa partio-ohjelman taustalla toimivista periaatteista sekä tukea toiminnan järjestämiseen. Rajasin analysoitavan aineiston kahteen ikäkauteen, samoajiin ja vaeltajiin, koska niiden ohjelmista löytyi eniten viittauksia tasa-arvoon, sukupuoleen ja seksuaalisuuteen sekä moninaisuuteen. Kyseiset ikäkaudet kattavat partiolaiset 15-vuotiaasta 22-vuotiaaseen (Suomen Partiolaiset 2024f). Samoajaohjelma koostuu 5–6 pakollisesta aktiviteetista ja 14 suoritettavasta vapaavalintaisesta aktiviteetista, jotka on jaettu aiheiden mukaan 20 taskuun (emt.). Vaeltajaohjelmassa aktiviteetit on jaettu rasteihin (Suomen Partiolaiset 2024f). Pakollisia rasteja on neljä kappaletta ja vapaavalintaisia rasteja on 33 kappaletta, joista jokaisesta suoritetaan vähintään yksi aktiviteetti

(emt.). Vapaavalintaisten aktiviteettien avulla jokainen lippukunta ja partioryhmä voi räätälöidä ohjelmaansa oman kiinnostuksensa mukaiseksi.

Analysoin sitä, millainen käsitys sukupuolesta aineistosta ilmenee ja millaisia tasa-arvokäsityksiä aineisto tuottaa. Analyysimenetelmänäni hyödynsin laadullista teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Aloitin analyysin selaamalla partio-ohjelmasta samoajien ja vaeltajien ikäkaudet ja keräämällä tiedostoon kaikki kohdat, joissa oli mainintoja tasa-arvosta, sukupuolesta, seksuaalisuudesta ja moninaisuudesta. Tein aineistoon sanahakuja sanoilla tasa-a*, sukupuo*, seksua* ja monina* ja keräsin kaikki osumat yhteen tiedostoon kappaleittain. Tässä vaiheessa kopioin tiedostoon osumia sisältävät kohdat kokonaisuudessaan eli kopion esimerkiksi koko tavoitteen, kuvauksen tai toteutusvinkin. Jätin aineistosta pois toteutusvinkit, jotka olivat jonkun muun kuin Suomen Partiolaisten sivustolle jättämiä. Tällä pyrin rajaamaan aineistoa organisaation itse kokonaan tekemäksi ja määrittelemäksi. Organisaation itse ehdottamat toteutusvinkit varmasti vastaavat aktiviteetin sisältöjä ja ovat partio-ohjelman tekijöiden hyväksymiä. Ennen tarkempaa analysointia päädyin vielä poistamaan analysoitavasta aineistosta kohdat, joissa käsiteltiin ainoastaan seksuaalisuutta.

Sisällönanalyysin ensimmäisenä vaiheena oli aineiston pelkistäminen eli redusointi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109). Aloitin redusoinnin koodaamalla aineistosta kohdat, joissa sukupuolen, moninaisuuden tai tasa-arvon käsitteet tulevat esille. Tässä vaiheessa suuremmat teksti kokonaisuudet pienenevät yhdestä virkkeestä muutaman virkkeen mittaisiksi kokonaisuuksiksi. Nämä kohdat siirsin uuteen tiedostoon. Tämän jälkeen pelkistin virkkeiden sisältöjä ja listasin pelkistetyt ilmaukset omaan sarakkeeseensa alkuperäisten ilmausten viereen. Analyysin seuraavana vaiheena oli aineiston klusterointi eli ryhmittely (emt. 110). Tuomen ja Sarajärven (2009, 110) mukaan ryhmittelyssä samaa asiaa käsittelevät ilmaukset yhdistetään samaan luokkaan. Etsin pelkistetyistä ilmauksista yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia sen mukaan, miten ilmaisuissa käsitellään tasa-arvoa ja sukupuolta. Ryhmittelin yhteneväisyyksistä alaluokkia, joista kokosin kuusi yläluokkaa. Yläluokiksi muodostuivat kulttuurilliset ajattelutavat, ympäristö, minä, osaamisen kehittäminen ja tiedon saaminen, tasa-arvo arvona ja haasteena sekä ohjeet ja harjoitukset.

Klusterointia seuraava analyysin vaihe oli abstrahointi, jossa luokkia yhdistellään ja lopulta käsitteellistetään teoreettisin käsittein (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111). Teoriaohjaavaksi analyysini tekee aikaisemmin esittelemieni kolmen tasa-arvoperinteen hyödyntäminen abstrahoinnissa valmiiksi tiedettyinä pääluokkina, joihin pyrin muodostamani yläluokat asettamaan (emt., 117). Nämä luokat ovat samanlaisen kohtelun tasa-arvoperinne (equality), erilaisuuden tasa-arvoperinne (difference) ja moninaisuuden tasa-arvoperinne (diversity). Taulukossa 1. esitän yläluokkien jakautumisen pääluokkiin. Moninaisuuden tasa-arvoperinteen pääluokkaan kuuluvat yläluokat kulttuurilliset ajattelutavat, ympäristö, minä, osaamisen kehittäminen ja tiedon saaminen sekä ohjeet ja harjoitukset. Samanlaisen kohtelun tasa-arvoperinteen pääluokkaan kuuluu ainoastaan yläluokka tasa-arvo arvona ja haasteena. Erilaisuuden tasa-arvoperinteen pääluokkaan ei kuulu yhtään yläluokkaa.

Taulukko 1. Aineistoa luokiteltuna

Pääluokka	Moninaisuuden tasa-arvoperinne	Samanlaisen kohtelun tasa-arvoperinne	Erilaisuuden tasa-arvoperinne
Yläluokat	Kulttuurilliset ajattelutavat Ympäristö Minä Osaamisen kehittäminen ja tiedon lisääminen Ohjeet ja harjoitukset	Tasa-arvo arvona ja haasteena	

5 Tulokset

Tässä kappaleessa esittelen tutkielmani tulokset. Tutkielman keskeisenä tuloksena on, että partio-ohjelman tuottama käsitys sukupuolesta on pääasiassa moninainen. Käsitys tasa-arvosta on jakautunut kaksinapaisesti samanlaisen kohtelun ja moninaisuuden tasa-arvoperinteiden välille. Erilaisuuden tasa-arvoperinne ei ohjelmassa tule esille. Vaeltajaohjelmassa sukupuolta ja tasa-arvoa käsitellään hieman samoajaohjelmaa enemmän ja monipuolisemmin.

Taulukossa 2. esitän tasa-arvoperinteiden esiintymisen partio-ohjelmassa sen ikäkausissa samoajat ja vaeltajat. Vaeltajaohjelmassa sukupuolta ja tasa-arvoa käsitellään kokonaisuudessaan hieman enemmän kuin samoajaohjelmassa. Kummassakin ikäkaudessa vallitsevana tasa-arvokäsityksenä on moninaisuuden tasa-arvoperinne. Samanlaisuuden tasa-arvoperinne ilmenee useammin samoajaohjelmassa kuin vaeltajaohjelmassa, mutta kummassakin sen esiintyminen on vähäistä. Vaeltajaohjelmassa sukupuoli- ja tasa-arvo ovat useammin rastin tai aktiviteetin otsikossa ilmaistuina kuin samoajaohjelmassa. Kummassakin ohjelmassa sukupuolen ja tasa-arvon teemat tulevat useimmiten esille aktiviteettien toteutusvinkeissä. Kumpikaan ikäkausiohjelma ei sisällä erilaisuuden tasa-arvoperinteen sukupuoli- tai tasa-arvokäsitystä.

Taulukko 2. Tasa-arvoperinteiden esiintyminen samoajien ja vaeltajien partio-ohjelmissa

Tasa-arvo perinne	Samoaja	Vaeltaja
Moninaisuus	18	25
	Aktiviteetin nimi (1) Aktiviteetin kuvaus (7) Aktiviteetin tavoite (3) Toteutusvinkit (7)	Rastin nimi (2) Johdanto (1) Aktiviteetin nimi (5) Aktiviteetin kuvaus (3) Aktiviteetin tavoite (4) Toteutusvinkit (10)
Samanlaisuus	5	1
	Aktiviteetin nimi (1) Aktiviteetin kuvaus (1) Toteutusvinkit (3)	Aktiviteetin kuvaus (1)
Erilaisuus	0	0
Yhteensä	23	26

Erilaisuuden tasa-arvoperinteen puuttuminen on mielenkiintoinen ja yllättävä tulos huomioiden partion pitkän sukupuolittuneen historian. Sen puuttuminen ohjelmasta heijastelee sukupuolen ymmärtämistä joko moninaisena tai sukupuolineutraalina. Sukupuolta ei ymmärretä essentialistisena kaksijakoisena dikotomiana. Tässä suomalainen partio-ohjelma eroaa yhdysvaltalaisesta partion välittämästä sukupuolikäsityksestä. Denny (2011) mukaan Yhdysvalloissa kummallekin sukupuolelle on omat partio-organisaationsa ja partio-ohjelmat, joissa korostetaan sukupuolten erilaisuutta. Ohjelmat välittävät stereotyyppisiä perinteisiä käsityksiä sukupuolesta kuitenkin tarjoten tytöille edistysellisempiä näkemyksiä kuin pojille (emt.). Tyttöjen ohjelman edistysellisemmistä ja moninaisemmista sukupuolikäsityksistä on nähtävillä erilaisuuden tasa-arvoperinne ja sukupuoliyhteyttä, mikä samalla tavalla puuttuu suomalaisesta ohjelmasta. Yhdysvaltojen ohjelmassa on aktiviteetteja, joissa tyttöjä tutustutetaan ja kannustetaan yrittäjyyteen sekä omien oikeuksien ajamiseen (Denny 2011).

Samalla tavalla partio-ohjelma eroaa perusopetuksen opetussuunnitelmasta ja suomalaisesta koululaitoksesta erilaisuuden tasa-arvoperinteen ja sukupuoliyhteyden puuttumisella. Suomalaisessa peruskoulussa on ylläpidetty sukupuoliyhteyttä ja erilaisuuden tasa-arvoperinnettä esimerkiksi liikunnan- ja käsityönopetuksessa (Berg & Kokkonen 2020; Kokko 2008). Bergin ja Kokkonen (2020) mukaan sukupuolittuneet käytännöt ja essentialismi ovat vahvasti esillä liikuntatunneilla opettajien toiminnassa. Opettajat esimerkiksi olettavat tyttöjen olevan automaattisesti huonompia jääkiekossa tai jalkapallossa kuin poikien (emt.). Käsityönopetuksessa on Kokon (2008) mukaan syvälle juurtuneita kulttuurillisia oletuksia, jotka ohjaavat oppilaita valitsemaan käsityön painotuksen perinteisten sukupuolinormien mukaisesti. Näitä essentialistisiä käsityksiä kuitenkin pyritään purkamaan uusimmassa perusopetuksen opetussuunnitelmassa (Myyry 2020).

5.1 Sukupuolitietoinen moninaisuus

Suomen Partiolaisten partio-ohjelman tuottamissa tasa-arvokäsityksissä korostuu moninaisuuden tasa-arvoperinne. Sukupuoli ymmärretään moninaisena ja oman sukupuoli-identiteetin tunnistamiseen ja vapaaseen sukupuolen ilmaisuun rohkaistaan. Monissa ohjelman osissa oppimistavoitteena on sukupuolen moninaisuuden ymmärtäminen ja arvostaminen (esim. S T: Minä itse,

A: Vapaa olla minä, VV, TA). Partio-ohjelman tuottama käsitys sukupuolesta moninaisena ja tasa-arvosta binäärisiä sukupuolirakenteita horjuttavana on samassa suunnassa kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 vallitseva käsitys tasa-arvosta (Myyry 2020).

Sukupuolen käsittäminen moninaisena ilmenee vahvasti partio-ohjelman osissa, joissa käsitellään yksilön omaa sukupuolta ja sukupuoli-identiteettiä. Tämä näkyy esimerkiksi kohdissa:

Samoaja perehtyy sukupuolen ja seksuaalisuuden monipuolisuutta käsitteleviin teemoihin. Samoaja pohtii omaa seksuaalisuuttaan. (S T: Minä itse, A: Vapaus olla minä, VV, KU)

Vaeltaja asettuu omaan aikuiseen seksuaalisuuteensa sekä tunnistaa ja tiedostaa oman sukupuoli-identiteettinsä. Vaeltaja ymmärtää, että sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen ja seksuaalisuus voivat muuttua elämän aikana, ja että niitä on erilaisia. -- Vaeltaja pohtii ja analysoi omaa seksuaalisuuttaan ja sukupuoli-identiteettiään. – (V R: Sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen ja seksuaalisuus, VV, JOH)

Aineistolainauksista ilmenee sukupuolen henkilökohtaisuus ja merkitys yksilölle. Partiolaista kannustetaan tunnistamaan ja hyväksymään oma sukupuoli-identiteettinsä. Partiolaiselle annetaan tilaa määrittellä oma sukupuolensa ja seksuaalisuutensa. Juvosen (2020) mukaan oman sukupuolen ja seksuaalisuuden määrittelemine erilailla termeillä auttaa yksilöä ymmärtämään omaa identiteettiään ja samalla tarjoamaan mahdollisuuden muille tunnistaa niiden käyttäjiä. Partiolaisen kannustaminen oman sukupuolen ja seksuaalisuuden nimeämiseen ylläpitää yhteiskunnassa vallalla olevaa tarvetta määrittelyyn ja nimeämiseen (Taavetti 2015, 33–34). Kuitenkin jokaiselle annetaan oikeus määrittelyyn haluamallaan tavalla pakottamatta sulautumaan tiettyihin määrittelmiin.

Ohjelmassa rohkaistaan partiolaista ilmaisemaan sukupuoltaan haluamallaan tavalla, kuten kohdasta "Samoaja uskaltaa ilmaista sukupuoltaan haluamallaan tavalla" (S T: Minä itse, A: Vapaus olla minä, VV, TA) ilmenee. Myös kyseisessä ilmauksessa sukupuoli ilmenee yksilön henkilökohtaisena asiana, jonka vapaaseen ilmaisemiseen kannustetaan. Ilmaisussa sukupuoli ymmärretään sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyvänä ja performatiivisena toistoin tuotettavana (Rossi 2015). Performatiivisuutta ohjataan pohtimaan esimerkiksi kohdassa " Voiko ulkonäön perusteella päätellä yksilön seksuaalisen suuntautumisen? Entä sukupuolen?" (S T: Paussit, A: Moninaisuus: etsi hetero,

VV, KU). Käsitteet sukupuolen performatiivisuudesta antaa mahdollisuuden sukupuolen toistamiselle normatiivisten sukupuolikäsitysten mukaan, mutta myös toisin toistamalla näitä käsityksiä vastustaen (Rossi 2015).

Oman sukupuoli-identiteetin pohtimista helpottamaan on ohjelmassa kohtia, joiden tarkoituksena on tutustuttaa partiolaisia sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaiseen käsitteistöön. Käsitteistöä ei kuitenkaan ole suoraan kohdissa esitettyä, vaan ryhmänohjaajan tai partiolaisten itse kuuluu aktiivisena toimijana etsiä sitä. Tämä ilmenee aineiston ilmaisusta: ”Voin myös etsiä sukupuoleen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviä kansainvälisiä sivustoja ja videoita netistä.” (V R: Me ihmiset, VV, A: Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, ST1). Joissain kohdissa termeihin tutustumiseen yhdistetään tutustuminen henkilöön, joka edustaa jotain muuta sukupuolta kuin partiolainen itse (esim. V R: Sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen ja seksuaalisuus, VV, A: Sukupuoli, KU). Se ohjaa partiolaista tunnistamaan eroja ja yhteneväisyyksiä omassa ja toisen henkilön elämässä. Tällä pyritään avartamaan partiolaisen käsitystä yhteiskunnan erilaisista odotuksista eri sukupuolille ja saamaan heidät pohtimaan tasa-arvo-ongelmia laajemmin.

Samantapaisesti ohjelmasta löytyy toteutusvinkki, joka ohjaa partiolaista tunnistamaan oman mahdollisesti etuoikeutetun asemansa yhteiskunnassa (S T: maailmankatsomusta muodostamassa, A: ennakkoluulot, VV, ST2). Toteutusvinkissä otetaan askelia eteenpäin sen mukaan, koskeeko väittämä itseä. Väittämiä ovat esimerkiksi ”Kukaan ei ole kommentoinut seksuaalista suuntautumistasi tai sukupuoltasi halventavasti.” ja ”Sinun ei tarvitse huolehtia, että sukupuolen takia palkkasi olisi pienempi kuin työkaveriittesi.”. Toteutusvinkki pakottaa partiolaisen pohtimaan ja tunnistamaan yhteiskunnan epätasa-arvoisuutta erilaisissa tilanteissa.

Ohjelmassa ohjataan sukupuolittuneiden käytäntöjen, sukupuoli- ja yhteiskuntanormien sekä stereotyyppien tunnistamiseen, kyseenalaistamiseen ja vastustamiseen. Sukupuolittuneita käytäntöjä käsitellään palkkatöiden ja kotitöiden segregaaation kautta.

Samoaja vastustaa uusavuttomuutta ja töiden sukupuolisidonnaisuutta. (S T: Arki halussa, A: kodin puhtaus ja korjaustyöt haltuun, VV, TA)

Naisten ja miesten työt. Listaamme ensin omalle paperille mitkä työt ovat mielestäni naisten tai miesten töitä (kotona ja kodin ulkopuolella, voi olla myös ammatteja) ja mikä työ voisi olla sukupuolesta riippumaton. Vaikka samoajat ajattelisivatkin monien töiden olevan kaikille sopivia, pohtikaa yhdessä sitä, mistä johtuu, että edelleen Suomessa ajatellaan tiettyjen asioiden kuuluvan tietyille sukupuolille. (S T: minä ja muut, A: ennakkoluuloja ja -tietoja, VV, ST1)

Aineistoesimerkeissä tunnistetaan töiden jakautuminen sukupuolen mukaisesti. Partiolaista kannustetaan pohtimaan, mitkä työtehtävät heidän mukaansa kuuluvat kummalle sukupuolelle. Esimerkissä tunnistetaan myös mahdollisuus siihen, että partiolaiset eivät tee suurta jakoa tehtäville sukupuolen mukaisesti. Tällöin ryhmänohjaaja ohjeistetaan viemään keskustelu laajemmalle yhteiskunnan tasolle. Sukupuolittuneiden käytäntöjen tunnistaminen ja kyseenalaistaminen on osa sukupuolitietoista lähestymistä tasa-arvon saavuttamiseen. Sukupuolittaisuuteen kuuluu sosiaalisten ja kulttuuristen erojen tunnistaminen ja sen ymmärtäminen, miten ne vaikuttavat yksilön elämään ja mahdollisuuksiin (Kreitz-Sandberg & Lahelma 2021).

Sukupuoli- ja yhteiskuntanormien sekä stereotyyppien käsittely ohjelmassa tukee myös sukupuolitietoista moninaisuuden tasa-arvokäsitystä. Ohjelmassa mietitään "-- erityisesti sukupuoli- ja seksuaalnormeja, mutta myös muita yhteiskuntanormeja kuten alkuperän tai toimintakyvyn perusteella tehtyjä oletuksia. " (V R: sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen ja seksuaalisuus, VV, A: sukupuoli, ST2). Partio-ohjelma täten tunnistaa moninaiset eroavaisuudet ja pyrkii intersektionaaliseen lähestymiseen tasa-arvon edistämiseksi. Intersektionaalisuudella tarkoitetaan käsitystä siitä, että epätasa-arvoisuus kietoutuu moniin sosiaalisiin jakoihin, kuten sukupuoleen, ikään, etnisyyteen tai yhteiskuntaluokkaan (Yuval-Davies 2006).

Sukupuolta ja tasa-arvoa käsitellään ohjelmassa keskittyen juuri partiotoimintaan ja -ympäristöön. Keskittyminen partiolaisen omaan harrastukseen ja lippukuntaan toimintaympäristönä antaa hedelmällisen tilan tapojen reflektoinnille ja muuttamiselle. Vaeltajaohjelmassa kannustetaan tunnistamaan partiossa olevia sukupuolinnormeja sekä pohtimaan niiden eroavaisuutta muiden ympäristöjen sukupuolinnormeihin.

Pohdimme, millaisia sukupuolinormeja on partiossa. Millaisissa tilanteissa ne näkyvät, entä eroavatko ne muissa tilanteissa esiintyvistä sukupuolinormeista? Miten sukupuolinormit näkyvät tyttö-, poika- ja sekalippukunnissa? Millaiset toimintatavat välittävät sukupuoliin liittyviä normeja eteenpäin? Missä tilanteissa olemme kokeneet sukupuolinormit rajoittaviksi? Tarkkailemme retkellä tai leirillä sukupuoleen liittyviä normeja ja niiden ilmenemistä. (V R: moninaisuus ja asenteet, VV, A: sukupuolinormit, ST2)

Aineistoesimerkissä ohjataan pohtimaan sukupuolinormien ilmenemistä sukupuolen mukaan jakautuneissa lippukunnissa sekä sekalippukunnissa. Se ohjaa pohtimaan, miten sukupuolen mukainen jakautuminen voi vaikuttaa erilaisiin toimintamalleihin- ja tapoihin. Bjerrum Nielsenin (2004) tutkimuksessa sukupuolen mukaan jakautuneissa partioryhmissä jokainen tyttö ja poika teki perinteisesti naisten tai miesten tehtäviksi määriteltyjä tehtäviä. Kuitenkin tyttöjen ja poikien toimiessa yhdessä tehtävät jakautuivat sukupuolinormien mukaisesti (emt.). Aineistoesimerkki ohjaa tarkkailemaan tämän tyyppistä toimintaa leireillä ja tunnistamaan ilmeneekö samanlaista käyttäytymistä myös omassa lippukunnassa. Eri tilat, aktiviteetit ja asemat ovat sukupuolittuneita ja ne edistävät samansuuntaista sukupuolisymboliikkaa, jotka aktivoituvat vuorovaikutuksessa (Bjerrum Nielsen 2004). Vuorovaikutuksen tarkkaileminen ja siihen huomion kiinnittäminen auttaa tunnistamaan erilaisia tiloja sukupuolinormien syntymiselle ja toisintamiselle ja kamppailemaan niitä vastaan partiotoiminnassa.

Juuri omaan lippukuntaan huomion kiinnittää erityisesti partio-ohjelman kohta "Pohdimme lippukunnan toimintaa ja käytäntöjä esimerkiksi -- sukupuoli-identiteetin, sukupuolen ilmaisun -- kautta." (V R: moninaisuus ja asenteet, VV, A: moninaisuus partiossa, ST1) ja toteutusvinkki, jossa pohditaan lippukunnan perinteitä ja tapoja erilaisista rooleista käsin (V R: lippukunta, VV, A: avoin partio, ST1). Oman lippukunnan perinteiden ja tapojen pohtiminen erilaisista näkökulmista auttaa havaitsemaan kehityksen kohteita, joita parantamalla omasta lippukunnasta saadaan helposti lähestyttävä ja avoin kaikille. Suomen Partiolaisten (2024a) mukaan partio on kaikille avointa ja sen toiminnassa tulee huomioida sukupuolten välinen tasa-arvo ja uskontoon, kieleen, kulttuuriin ja vakaumukseen liittyvä yhdenvertaisuus. Tämän toteutumiseksi on tärkeää tunnistaa oman lippukunnan rajoittavia tapoja ja pyrkiä purkamaan niitä.

5.2 Sukupuolineutraali samanlainen kohtelu

Moninaisuuden sukupuoli- ja tasa-arvokäsitystä ohjelmassa haastaa sukupuolineutraali samanlaiseen kohteluun pyrkivä tasa-arvokäsitys. Käsityksessä sukupuolen merkitys tasa-arvon saavuttamisessa ei ole oleellinen, vaan kaikille tarjotaan yhtäläisiä mahdollisuuksia esimerkiksi koulutukseen ja työntekoon.

Aktiviteetin otsikossa "Tasa-arvo ja ihmisoikeudet, valinnainen" (S T: Kestävää elämää, A: Tasa-arvo ja ihmisoikeudet, VV) sekä toisen aktiviteetin kuvauksessa "Suomen erityisiä vahvuuksia kehitysyhteistyössä ovat vesihuolto, metsät, koulutus, sukupuolten tasa-arvo ja vammaistyö" (V R: kansainvälinen partio, VV, A: kehitysyhteistyö, KU) tasa-arvo esitetään itsestäänselvyytenä, johon kaikilla on yhtäläinen mahdollisuus. Ilmaisuissa tasa-arvo on sukupuoleton tila, johon pyritään. Tällöin tasa-arvo näyttäytyy sukupuolineutraalina eli sukupuolen pois häivyttävänä. Vaikka sukupuoli häivytetään tasa-arvossa turhaksi, vaikuttaa se silti taustalla. Yhtäläisissä mahdollisuuksissa tasa-arvoon kaikille pyritään takaamaan patriarkaalisen miesnormin mukainen toiminta (Squires 2001).

Jälkimmäisessä aineistoesimerkissä sukupuolten tasa-arvo on listattu yhtenä Suomen kehitysyhteistyön vahvuuksista. Sukupuolten tasa-arvo esitetään asiana, jonka edistämisessä Suomi on hyvä. Se vahvistaa näkemystä siitä, että sukupuolten tasa-arvo on Suomessa jo saavutettu, joten sen edistäminen maailmalla on Suomelle kannattavaa vientitavaraa (Brunila & Kallioniemi 2018). Esimerkissä tasa-arvo niin ikään näyttäytyy sukupuolineutraalina. Listauksessa sukupuolten tasa-arvo on asetettu saman arvoiseksi tärkeydeltään muiden Suomen vahvuuksien kanssa.

Tasa-arvoa käsitellään ohjelmassa myös laajempänä kuin vain sukupuolten tasa-arvona. Tämä näkyy samoajaohjelmassa esimerkiksi näin:

Kunkin ryhmän tehtävänä on miettiä, minkä tasa-arvopuutteen he haluaisivat maailmassa korjata, jos heillä ei olisi minkäänlaisia rajoituksia. Voimme halutessamme valita tarkemman teeman, esim. rasismi, sukupuolten välinen tasa-arvo tai globaali eriarvoisuus. (S T: Kestävää elämää, A: Tasa-arvo ja ihmisoikeudet, VV, ST3)

Ohjelman toteutusvinkissä tasa-arvolla käsitetään olevan muitakin konteksteja kuin ainoastaan sukupuolten tasa-arvo. Aineistolainauksessa tasa-arvo kiinnitetään myös etnisyyteen ja maantieteelliseen eriarvoisuuteen. Tasa-arvo ymmärretään aineisto esimerkissä suomalaisesta tasa-arvon käsitteen merkityksestä poikkeavasti. Suomen kielessä käsitteellä tasa-arvo tarkoitetaan sukupuolten tasa-arvoa (Laiho 2013) ja käsitteellä yhdenvertaisuus muista syistä muodostuvaa tasa-arvoa (Pynnönen, Kallo & Silvennoinen 2022).

Ohjelmassa tunnistetaan myös tasa-arvohaasteiden olemassaolo ja kannustetaan pohtimaan niitä. Esimerkiksi kohdassa "Pohdimme sukupuolten välistä tasa-arvoa. Keksimme erilaisia ongelmakohtia, joita eri sukupuolet kohtaavat." (S T: kestävää elämää, A: Tasa-arvo ja ihmisoikeudet, VV, ST1) ohjeistetaan pohtimaan tasa-arvoa ja keksimään sukupuolten kohtaamia ongelmia. Ongelmakohtiin ei kuitenkaan ohjata miettimään ratkaisuja, mikä osaltaan ylläpitää sukupuolineutraaliutta ja samanlaiseen kohteluun pyrkimistä. Tasa-arvohaasteet tunnistetaan, mutta niiden sukupuolierityisyyttä tai niiden syntyä ei sen enempää esimerkissä käsitellä.

Myös ohjelman toteutusvinkissä "Kunkin ryhmän tehtävänä on miettiä, minkä tasa-arvopuutteen he haluaisivat maailmassa korjata, jos heillä ei olisi minkäänlaisia rajoituksia. Voimme halutesamme valita tarkemman teeman, esim. -- sukupuolten välinen tasa-arvo --" (S T: kestävää elämää, A: tasa-arvo ja ihmisoikeudet, VV, ST3) ohjeistetaan keksimään tasa-arvopuutteita. Sukupuolten välinen tasa-arvo esitetään yhtenä mahdollisena tarkempana teemana tehtävän toteuttamiseen. Se tarjotaan valinnaisena vaihtoehtona samantapaisesti kuin tasa-arvoa käsittelevät kurssit opettajankoulutuksessa (Brunila & Kallioniemi 2018).

6 Pohdinta

Tässä tutkielmassa olen käsitellyt Suomen Partiolaisten partio-ohjelman käsityksiä sukupuolesta ja tasa-arvosta. Olen selvittänyt millaisia tasa-arvokäsityksiä partio-ohjelma tuottaa sekä millaista käsitystä sukupuolesta ohjelma tuo esille. Tutkimuskysymykseni oli millaista käsitystä sukupuolesta ja tasa-arvosta partio-ohjelma tuo esille ja mihin tasa-arvoperinteisiin käsitykset liittyvät. Analyysissä selvisi, että partio-ohjelma käsittää sukupuolen pitkälti moninaisena. Sukupuolen moninaisuutta halutaan ymmärtää lisäämällä tietoutta sekä tutustumalla sateenkaari-ihmisten kokemuksiin. Oman sukupuoli-identiteetin pohtiminen ilmenee ohjelman monissa osissa. Oman sukupuolen vapaaseen ilmaisuun rohkaistaan ohjelmassa useaan otteeseen. Tasa-arvokäsityksissä korostuu moninaisuuden tasa-arvoperinne, mikä poikkeaa aikaisemmasta tutkimuksesta (esim. Bjerrum Nielsen 2004). Samanlaisen kohtelun tasa-arvoperinne saa ohjelmassa hieman tilaa, mutta moninaisuuden perinteeseen verrattuna sitä edustaa todella pieni osa ohjelmasta. Erilaisuuden tasa-arvoperinnettä partio-ohjelmasta ei ole löydettävissä. Tutkimuskysymykseeni onnistuin vastaamaan hyvin. Sain selville millaista sukupuolikäsitystä partio-ohjelma luo sekä mitä tasa-arvoperinteitä siitä on löydettävissä. Tutkimuskysymykseni muoto muuttui pari kertaa tutkimuksen aikana vastaamaan paremmin tutkimuksen tarkoitusta.

Erilaisuuden tasa-arvoperinteen ja sukupuolierityisyyden näkymättömyys partio-ohjelmassa on yllättävää ottaen huomioon partiotoiminnan vahvasti sukupuolittuneen historian. Partiotoiminnan ollessa ensin vain pojille suunnattua toimintaa (Milss 2011) ja tämän jälkeen järjestöjen tasolta usein sukupuolen mukaan jakautunutta (Paavilainen 2010, 94, 223; Denny 2011) luulisi sukupuolierityisyyden säilyneen suomalaisessa partio-ohjelmassa. Ohjelmasta on mahdollisesti tietoisesti pyritty tekemään sukupuolierityisyyttä karttava, koska ajatus sukupuolineutraaliudesta suomalaisessa yhteiskunnassa on niin vahva. Vaikka sukupuolierityisyys ja erilaisuuden tasa-arvoperinne eivät esiinny itse partio-ohjelmassa, on muista partion käytänteistä löydettävissä sukupuolierityisyyttä. Esimerkiksi partiotaitokisoissa on erilliset sarjat naisille melkein jokaisessa ikäkaudessa (Suomen Partiolaiset 2019). Tämä edustaa nais erityisyyttä, joka nojaa erilaisuuden tasa-arvoperinteeseen (Squires 2001). Myös ansiotuneille partiolaisille jaetut ansiomerkit ovat osittain olleet sukupuolen mukaan jakautuneita, mutta tätä käytäntöä ollaan muuttamassa (Suomen Partiolaiset 2022).

Sukupuolten tasa-arvoa ohjelmassa pyritään edistämään sukupuolitietoisuuden avulla, kuten perusopetuksessakin (Lahelma 2014; Jääskeläinen ym. 2015, 17). Sukupuolitietoisuuden käsitettä ei ohjelmassa kuitenkaan nosteta esille, mutta sen periaatteet ovat ohjelman sisällöissä selvästi nähtävillä. Useissa ohjelman kohdissa pyritään tunnistamaan niin omia kuin yhteiskunnan olettamuksia, stereotyyppioita ja normeja liittyen yksilöiden toimintaan ja käyttäytymiseen. Nämä ovat sukupuolitietoisuuden tunnuspiirteitä (Jääskeläinen ym. 2015, 18–19). Partio-ohjelman uudistamistyötä ollaan tällä hetkellä vaiheittain tekemässä ja seuraavan parin vuoden aikana uudistuksen kohteeksi otetaan itse partio-ohjelma (Suomen Partiolaiset 2024d). Sukupuolitietoisuuden ilmennyessä jo nykyisessä ohjelmassa olisi sen konkreettinen nimeäminen uudistetussa ohjelmassa kannattavaa. Ohjelmaa suunniteltaessa partio-ohjelman tasa-arvotyön tavoitteeksi voisi suoraan nimetä sukupuolitietoisuuden.

Partio-ohjelmassa kaikki aktiviteetit eivät ole pakollisia. Vain osa aktiviteeteista on määrätty pakollisiksi suorittaa. Kaikki sukupuoleen ja tasa-arvoon liittyvät aktiviteetit ovat vapaavalinnaisia aktiviteetteja. Tämä mukailee myös opettajankoulutuksessa esillä olevaa ilmiötä, jossa sukupuolinäkökulman omaavat kurssit ovat opiskelijoille vapaavalintaisia (Lahelma 2023; Brunila & Kallioniemi 2018). Vapaavalintaisuus asettaa teemat asemaan, jossa niiden tärkeys määrittyy täysin ryhmänvetäjän, ryhmän tai muun ohjelman suunnittelijan omasta mielenkiinnosta ja asennoitumisesta aiheen tärkeyteen. Se helposti johtaa tilanteeseen, missä aihetta ei päädytä käsittelemään. Yhtenä syynä tälle voi olla aiheen arka luonne monien mieltäessä tasa-arvon jo Suomessa saavutetuksi. Samalla teemat kilpailevat muiden aktiviteettien kanssa paikasta kausisuunnitelmissa, kun jokaisen aktiviteetin suorittamiseen aika ei riitä. Tällöin suorittamisen kannalta helpommat ja tutummat aktiviteetit ovat käteviä nostaa osaksi kausisuunnitelmaa.

Kuitenkin tasa-arvo teemojen käsittely olisi tärkeää niin omalle ryhmälle ja lippukunnalle kuin myös koko yhteiskunnalle. Oppimalla yhteiskunnan sukupuolittuneista ja sukupuolittavista rakenteista, käytännöistä ja normeista partiolaiset pystyvät tunnistamaan ne ja kamppailemaan niitä vastaan. He voivat toiminnallaan pyrkiä muuttamaan esimerkiksi oman lippukuntansa epätasa-

arvoisia toimintatapoja tasa-arvoisemmiksi ja kaikki paremmin huomioon ottaviksi. Oman lippukunnan toimintatapojen muuttuessa uudet sen toimintaan mukaan liittyvät partiolaiset oppivat ja omaksuvat nämä tavat ja ajan saatossa käytänteet ja toimintatavat siirtyvät eteenpäin myös muille elämäntilanteille. Parhaassa tapauksessa ne muuttavat koko yhteiskuntaa.

Pyrin noudattamaan tutkielmassani hyvää tieteellistä käytäntöä, johon laadullisen tutkimuksen uskottavuus Tuomen ja Sarajärven (2009, 132) mukaan perustuu. Laadullisen tutkimuksen luotettavuudessa esille nousevat tiedon objektiivisuus ja tutkijan puolueettomuus (emt., 134–136). Aineistoa analysoidessani huomasin aineiston täysin puolueettoman tarkastelun olevan haastavaa. Oma partiotaustani sekä asennoitumiseni sukupuoleen ja tasa-arvoon mahdollisesti vaikutti tapaan lukea ja ymmärtää partio-ohjelman sisältöjä. Vankka tietämys partiotoiminnan käytännöstä esimerkiksi lippukuntien tasolla saattoi osittain ohjata pohtimaan ja tulkitsemaan sisältöjä oman lippukunnan näkökulmasta. Pyrin kuitenkin tunnistamaan ja erkaantumaan tällaisesta ajattelusta. Samalla laaja tietämykseni mahdollisti aineiston syällisen analyysin ja tulkinnan. Tutkija ilman samanlaista partiotaustaa olisi voinut saada tuloksista erilaiset.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 135) mukaan näkemys totuuden luonteesta vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuskysymyksiin suhtautumiseen. Konsensukseen perustuvassa totuusteoriassa totuus luodaan yhteiskunnan yhteisin sopimuksin ja kielikuvin (emt.). Tasa-arvon ollessa kontekstisidonnainen, esiolettamuksista kumpuava ja poliittisen liikehdinnän mukaan muotoutuva (Holli 2012; Laiho & Jauhiainen 2017) vaikuttaa sen ymmärtämiseen jokaisen oma näkemys ja tulkinta siitä. Tässä valossa oma käsitykseni tasa-arvosta vaikuttaa siihen, miten käsitän tasa-arvoperinteet ja tulkitseen niiden ilmenemistä partio-ohjelmassa.

Tutkimusaineistoni hankinta, säilyttäminen ja käyttäminen noudatti tutkimuksen eettisiä periaatteita. Aineistoni on kokonaisuudessaan saatavilla kaikille avoimella nettisivulla, josta kokosin tiedostoon tutkimukseni kannalta oleelliset osat. Päätin aineistoa kerätessä jättää pois kaikki toteutusvinkit, jotka olivat jonkun muun tahon kuin Suomen Partiolaisten ehdottamia. Tällä pyrin rajaamaan aineistosta ainoastaan Suomen Partiolaisten laatiman ja sen näkemystä edustavan. Rajaa-

minen poisti analyysistä ohjelman osia, joita on kuitenkin mahdollista hyödyntää ryhmien ohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa. Täten koko tarjolla oleva ohjelma ei ollut osana analyysiä, mikä saattoi osaltaan vaikuttaa tuloksiin. Rajaaminen kuitenkin piti aineiston määrän tutkielman laajuuden nähden sopivan kokoisena ja mahdollisti sen hyvän analysoimisen, minkä takia olen valintaani tyytyväinen.

Jatkotutkimusta partion sukupuoli- ja tasa-arvokäsityksistä voisi toteuttaa laajentamalla partio-ohjelman tarkastelu jokaiseen viiteen ikäkauteen. Tällöin saataisiin kattava kuva koko partio-ohjelman tuottamista käsityksistä. Myös ryhmänohjaajien oppaiden tarkastelu sekä partio-ohjelman päämäärän, arvopohjan ja kasvatustavoitteiden ottaminen tutkimuksen kohteeksi olisi mielenkiintoista. Näiden vertaaminen aikaisempiin partio-ohjelmiin selventäisi partion tasa-arvokäsityksien historiallista muutosta. Partio-ohjelman pohjalta tehtyjen ryhmien kausisuunnitelmien tarkastelu ja soveltaminen käytäntöön lisäisi konkreettisempaa tietoutta tasa-arvosta viikkotoiminnan ja lip-pukuntien tasolla. Myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien tutkiminen lisäisi käsitystä tämänhetkisestä partion tasa-arvotilanteesta sekä sen edistämisestä.

Lähteet

- Berg, P. & Kokkonen, M. 2020. "Et olis sekaryhmät, unisex-pukuhuone ja et opettajia olis jotenkin perehdytetty asiaan" – Sateenkaarinuoret, koululiikunta ja liikuntaharrastukset. *Kasvatus & Aika* 14(3), 43–59.
- Bjerrum Nielsen, H. 2004. European Gender Lessons: Girls and boys at scout camps in Denmark, Portugal, Russia and Slovakia. *Childhood* 11(2), 207-226.
- Brunila, K. & Kallioniemi, A. 2018. Equality work in teacher education in Finland. *Policy Futures in Education* 16(5), 539-552.
- Denny, K. 2011. Gender in Context, Content, and Approach: Comparing Gender Messages in Girl Scout and Boy Scout Handbooks. *Gender & Society* 25(1), 27-47.
- Girlguiding. 2024. Our history. <https://www.girlguiding.org.uk/about-us/who-we-are/our-history/> [luettu 4.3.2024].
- Griffin, G. 2017. *A Dictionary of Gender Studies*. Oxford: Oxford University Press.
- Holli, A. 2012. Kriittisiä näkökumia tasa-arvon tutkimukseen. Teoksessa J. Kantola, K. Nousiainen & M. Saari (toim.). *Tasa-arvo toisin nähtynä: Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen*. Helsinki: Gaudeamus. 73–96.
- Juvonen, T. 2020. Nimeämisen mahti: Sukupuolta ja seksuaalisuutta kuvaavien termien suhteisuudesta. *SQS – Suomen Queer-tutkimuksen Seuran lehti* 13 (1–2), 1–22.
- Jääskeläinen, L., Hautakorpi, J., Onwen-Huma, H., Niittymäki, H., Pirttijärvi, A., Lempinen, M., & Kajander, P. 2015. Tasa-arvotyö on taitolaji. *Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa. Oppaat ja käsikirjat 2015:5*. Helsinki: Opetushallitus.
- Kokko, S. 2008. Sitkeästi sukupuolittunut käsityönopeus. *Kasvatus* 39(4), 366–376.
- Kreitz-Sandberg, S. & Lahelma, E. 2021. Global Demands – Local Practices: Working towards Including Gender Equality in Teacher Education in Finland and Sweden. *Nordic Journal of Comparative and International Education* 5 (1), 50–68.
- Kuusipalo, J. 2002. Mitä on se tasa-arvo, jota tasa-arvopolitiikka tavoittelee? Teoksessa A. Holli, T. Saarikoski & E. Sana (toim.). *Tasa-arvopolitiikan haasteet*. Vantaa: WSOY, 208–220.
- Lahelma, E. 2014. Troubling discourses on gender and education. *Educational Research* 56 (2), 171–183.

- Lahelma, E. 2023. Controversies and Challenges in the History of Gender Discourses in Education in Finland. https://www.researchgate.net/publication/368941025_Controversies_and_Challenges_in_the_History_of_Gender_Discourses_in_Education_in_Finland [luettu 15.2.2024]
- Lahelma, E. & Tainio L. 2019. The long mission towards gender equality in teacher education: Reflections from a national project in Finland. *Nordic Studies in Education* 39 (1), 69–84.
- Laiho, A. 2013. Sukupuolten tasa-arvo koulutuspoliittisena tavoitteena ja käsitteenä – erityistarkastelussa 2000-luvun politiikkadokumentit. *Kasvatus & aika* 7 (4), 27–44.
- Laiho, A. & Jauhiainen, A. 2017. Keskimääräisesti kaikki hyvin? Kyselytutkimuksen haasteet tasa-arvotiedon tuottamisessa. *Aikuiskasvatus* 37 (4), 270–285.
- Mills, S. 2011. Scouting for girls? Gender and the Scout Movement in Britain. *Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography* 18(4), 537-556.
- Myyry, S. 2020. Sukupuolten tasa-arvon diskursiivinen murros peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden 2004 ja 2014 välillä. *Kasvatus* 51 (3), 330–342.
- Niilo-Rämä, A. (toim.) 2018. Partiojohtajan käsikirja. Helsinki: Partio Scout.
- Nousiainen, K. 2012. Käsitteellisiä välineitä tasa-arvon erittelyyn. Teoksessa J. Kantola, K. Nousiainen & M. Saari (toim.). Tasa-arvo toisin nähtynä: Oikeuden ja politiikan näkökulmia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Helsinki: Gaudeamus. 31–56.
- Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus
- Paavilainen, M. 2010. Aina valmiina: partioliike Suomessa 1910–2010. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Pynnönen, L., Kallo, J. & Silvennoinen, H. 2022. Tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeuksia edistävä peruskoulu? Oikeudelliset normit osana koulutuksellisen oikeudenmukaisuuden uudelleenmäärittelyä. *Kasvatus* 53 (4), 391–407.
- Rossi, L-M. 2015. Muuttuva sukupuoli: seksuaalisuuden, luokan ja värin politiikkaa. Helsinki: Gaudeamus.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2018. Tasa-arvobarometri 2017. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160920/STM_08_2018_Tasa-arvobarometri%202017_net.pdf?sequence=4&isAllowed=y [luettu 14.4.2024]
- Squires, J. 2001. Representing groups, deconstructing identities. *Feminist Theory* 2 (1), 7-27.

- Squires, J. 2005. Is Mainstreaming Transformative? Theorizing Mainstreaming in the Context of Diversity and Deliberation. *Social Politics* 12 (3), 366–388.
- Suomen Partiolaiset. 2019. Partiotaitokilpailujen säännöt. https://www.partio.fi/wp-content/uploads/2018/12/PT_kisas%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6t_2018-3.pdf [luettu 15.4.2024]
- Suomen Partiolaiset. 2021a. Partion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. <https://www.partio.fi/wp-content/uploads/2022/02/Partion-tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelma.pdf> [luettu 27.2.2024]
- Suomen Partiolaiset. 2021b. Partio toiminnan vähimmäisvaatimus lippukunnassa. <https://www.partio.fi/wp-content/uploads/2021/04/28-%C2%A7-Partioitoiminnan-vahimmaisvaatimus-lippukunnassa.pdf> [luettu 8.4.2024]
- Suomen Partiolaiset. 2022. Suomen Partiolaisilla on jatkossa yksi yhteinen ylin aatemerkki. <https://www.partio.fi/ajankohtaista/suomen-partiolaisilla-on-jatkossa-yksi-yhteinen-ylin-aatemerkki/> [luettu 24.4.2024]
- Suomen Partiolaiset. 2024a. Avoin ja moninainen partio. <https://www.partio.fi/tule-mukaan/mita-partio-on/moninaisuus/> [luettu 13.4.2024]
- Suomen Partiolaiset. 2024b. Lippukuntahaku. <https://www.partio.fi/tule-mukaan/lippukuntahaku/?type=108> [luettu 9.4.2024]
- Suomen Partiolaiset. 2024c. Mitä partio on? <https://www.partio.fi/tule-mukaan/mita-partio-on/> [luettu 24.4.2024]
- Suomen Partiolaiset. 2024d. Ohjelma uudistus 2028. <https://www.partio.fi/lippukunnille/projektit-ja-hankkeet/partio-ohjelman-uudistus/> [luettu 25.4.2024]
- Suomen Partiolaiset. 2024e. Partio lukuina. <https://www.partio.fi/suomen-partiolaiset/partio-faktat/partio-lukuina/> [luettu 27.2.2024]
- Suomen Partiolaiset. 2024f. Partio-ohjelma. <https://partio-ohjelma.fi/> [luettu 15.4.2024]
- Suomen Partiolaiset. 2024g. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen huomioiminen lippukunnassa. <https://www.partio.fi/lippukunnille/lippukunnan-johtaminen/moninaisuus/sukupuoli-ja-seksuaalivahemmistojen-huomioiminen-lippukunnassa/> [luettu 9.4.2024]
- Taavetti, R. 2015. "Olis siistä, jos ei tarttis määritellä..." Kuriton ja tavallinen sateenkaarinuoruus. <https://edition.fi/nuorisotutkimusseura/catalog/view/385/315/896-1> [luettu 25.4.2024]

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Verloo, M. & Lombardo, E. 2007. Contested Gender Equality and Policy Variety in Europe: Introducing a Critical Frame Analysis Approach. Teoksessa M, Verloo (ed.), Multiple Meanings of Gender Equality: A Critical Frame Analysis of Gender Policies in Europe. New York: Central European university Press, 21–49.

Youval-Davies, N. 2006. Intersectionality and Feminist Politics. *European Journal of Women's Studies* 13(3), 193–209.